

Халецька К. В.,

доктор філософії (PhD),

стейкголдер ОПП Середня освіта (Інформатика. Англійська мова)

Південноукраїнського національного педагогічного університету

імені К. Д. Ушинського,

вчитель інформатики

Комунального закладу «Рішельєвський науковий ліцей»

м. Одеса, Україна

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЯК КЛЮЧОВА СКЛАДОВА МАЙБУТНЬОГО РОЗВИТКУ

Ключовою складовою майбутнього розвитку є інноваційне мислення, що поєднує творчість, креативність та підприємливість. Інноваційне мислення – це вміння бачити більше ніж один варіант розв'язання проблеми, знаходити нестандартні підходи, прогнозувати ризики та виходити за межі звичних рішень. Майбутній розвиток суспільства потребує людей із відповідними якостями та мисленням, які здатні гнучко мислити, швидко пристосовуватися до нових обставин і діяти в ситуаціях невизначеності.

Проте формування інноваційного мислення потребує цілеспрямованої імплементації інноваційної поведінки. Тобто, учні повинні вчитися не тільки генерувати власні ідеї, а й вміти практично реалізувати їх, брати на себе відповідальність за результат, працювати в команді та бачити цінність у створенні нового. В освітньому процесі важливо створювати ситуації, де учень протистоїть реальним проблемам та шукає нестандартні шляхи їх вирішення, а не обмежується відтворенням готових знань.

Таким чином, формування інноваційного мислення має фундаментальний елемент майбутнього і передбачає комплексний підхід: проєктне навчання, STEM-освіту, крос-культурну комунікацію, використання цифрових технологій та виховання культури сумлінності. Усе це формує покоління, здатне адаптуватися до нових викликів, де використання інновацій визначатимуть майбутнє країни.

Цифровізація диктує нові стандарти освітньої парадигми суспільства. Сучасні виклики визначають стратегічний пріоритет – створення нового освітнього середовища, яке відповідатиме запитам часу та потребам суспільства. Таке середовище має не обмежуватися традиційною передачею знань, а формувати в учнів здатність мислити критично, використовувати цифрові інструменти та застосовувати

інноваційні підходи у вирішенні реальних завдань. У сучасному освітньому процесі дедалі очевиднішим стає пріоритет виховної складової: коли мова йде не тільки про передачу знань, а й передусім про формування в учнів внутрішньої мотивації до навчання. Завдання педагога полягає в тому, щоб активувати творчий потенціал здобувачів освіти, спровокувати гостру та усвідомлену потребу в знаннях, перетворити це намір на життєву необхідність, без якої неможливий особистісний та професійний розвиток. Такий підхід дозволяє розглядати сучасну освіту не як формальну систему, а як динамічну екосистему, в якій учень вчиться бачити цінність знань і прагне їх постійного засвоєння. Саме це стає основою формування людського капіталу, здатного забезпечити інноваційний розвиток суспільства. В епоху швидких змін найперспективнішими будуть спеціалісти з високою когнітивною гнучкістю, здатні до самоосвіти (self-directed learning) попри стрімку зміну технологій [2, с. 374].

Перебудова мислення неминуча, і практичну ініціативу тут має проявити заклад освіти, де зміни починаються за реформами Нової української школи у закладах середньої освіти і продовжуються під час навчання в закладах вищої освіти, модернізуючи навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності, але головне – акцентуючи підхід не на суму знань, а на необхідність вчитися впродовж життя (Lifelong Learning). Освіта є фундаментом формування людського капіталу, який стає ключовим ресурсом післявоєнного відновлення та сталого розвитку держави.

Саме моделювання системного процесу навчання створює умови для розвитку інноваційної поведінки здобувачів освіти, у якому поєднання інформаційних технологій та дослідницьких методів дозволяє здобувачам освіти самостійно конструювати нові рішення, що, з одного боку, забезпечує адаптацію учня до умов навколишньої дійсності, прогнозування етапів креативного розвитку, з іншого боку – посилення творчої креативності у процесі активної участі учнів в інноваційній діяльності, коли пошук нових ідей та їх практична реалізація дозволяють набути власного досвіду.

Дослідження сучасних освітніх концепцій та аналіз успішного використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі у закладах середньої освіти дозволяють виділити умови формування інноваційного мислення:

- 1) позитивна мотивація учнів;
- 2) продуктивна інноваційна діяльність, що реалізується засобами інформаційно-комунікаційних технологій;
- 3) розробка та впровадження практико-орієнтованих завдань;
- 4) ефективна інтеграція різних форм і методів навчання здобувачів освіти з опорою на інформаційно-комунікаційні технології.

Формування інноваційного мислення не є завданням лише середньої або вищої освіти, але є завданням усієї системи безперервної освіти, починаючи з дошкільної та закінчуючи післядипломною та додатковою освітою.

Ще зовсім недавно підходи до організації навчання у закладах середньої та вищої освіти орієнтувалися на застосування STEM-концепції (Наука (Science), Технологія (Technology), Інженерна справа (Engineering) та Математика (Math)), де у процесі дослідження, створення або поліпшення моделі учню доводиться використовувати свої знання з кількох дисциплін, що сприяє формуванню новітнього світогляду [4, с. 516].

Необхідність формування інноваційного мислення стала рушієм переходу до STEAM-парадигми (STEAM-освіта: Наука (Science), Технологія (Technology), Інженерна справа (Engineering), Математика (Math), Творчість (ART)), що дозволяє здобувачам освіти не просто опанувати технології, а створювати на їх основі дослідницько-прикладні проекти. Особливість STEAM-концепції полягає у застосуванні міждисциплінарного та прикладного підходу, в активізації творчих здібностей учнів, а також в інтеграції всіх п'яти напрямків у єдину систему навчання [3, с. 119].

Репрезентативним кейсом формування інноваційного мислення учнів є навчальна програма, що сприяє отриманню метапредметних та предметних результатів, необхідних для інноваційної діяльності. На нашу думку, інноваційне мислення має бути: творчим; науково-теоретичним; соціально-позитивним; конструктивним; прагматичним.

Розвиток інноваційного мислення здобувачів освіти як стратегічний орієнтир майбутньої трансформації суспільства передбачає створення освітнього середовища нового типу, здатного інтегрувати знання. Заклад середньої освіти має стати простором, де знання поєднуються з практикою, а навчальні завдання перетворюються на реальні проекти, пов'язані з відновленням інфраструктури, цифрових сервісів та соціальної сфери. Обраний вектор відкриває шлях учням не просто засвоювати матеріал, а й бачити його практичну цінність та вчитися створювати нові рішення [1, с. 89].

Міжнародна співпраця виступає потужним каталізатором змін, дозволяючи інтегрувати світові стандарти STEAM-освіти у національну систему. Участь у проектах міжкультурної взаємодії розширює світогляд учнів та формує ключові компетентності. Це дає можливість юним творцям майбутнього порівнювати різні моделі розвитку, релевантно інтегрувати апробовані напрацювання до українського середовища. Таким чином, міжнародні зв'язки стають не лише освітнім ресурсом, а й інструментом інтеграції у світове співтовариство.

Особистісний розвиток здобувачів освіти також відіграє важливу роль у формуванні майбутнього. Важливо культивувати відповідальну

поведінку в учнів при здійсненні вибору, розвивати ініціативність, академічну доброчесність, патріотизм, креативність. Досягнення спільної мети потребує узгоджених зусиль усіх педагогів в усіх закладах освіти.

Отже, поєднання проєктного навчання, міжнародної співпраці, цифровізації, особистісного розвитку та соціальної спрямованості формує освітнє середовище, в якому зростає покоління з інноваційним мисленням, що здатне стати рушійною силою глибинної трансформації майбутнього суспільства.

Список використаних джерел:

1. Харківська А., Прокопенко А., Отрошко Т., Бган, Т. Формування інноваційної компетентності здобувачів освіти у контексті цифрової трансформації математичної освіти. *Освіта. Інноватика. Практика*. 12 (10), 2024. С. 87–91. URL: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i10-013>

2. Туташинський В. І. Формування особистості з інноваційним типом мислення у процесі здобуття технологічної освіти. *Дидактика: теорія і практика: зб. наук. праць*. Київ: Вид-во Інституту педагогіки НАПН України, 2024. С. 374–375. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739701/1/Збірник%20Дидактика%202023%20%282024%29-374-375.pdf>

3. Малихін О. В. Формування інноваційного мислення майбутніх учителів математики в умовах STEM-освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2021. Вип. 1 (48). С. 118–121.

4. Таточенко В. І., Гаран І. О. Формування інноваційного мислення майбутніх учителів математики. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка»)*. 2023. № 14 (32). С. 518–530. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-11\(41\)-3024-3054](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-11(41)-3024-3054)